

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата педагогічних наук, доцента **ЧЕРНЕНКА Олександра Володимировича**
на дисертацію **ГРЕБІНЧАКА Олександра Ілліча**
тему: **«Формування діагностувальної компетентності фахових молодших бакалаврів
з агроінженерії в умовах змішаного навчання»**,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»
галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»

З метою здійснення експертизи дисертації Гребінчака Олександра Ілліча на тему: «Формування естетичної компетентності студентів університетів у процесі вивчення фахових дисциплін» нами було проаналізовано її зміст й основні наукові праці. Узагальнені результати викладено у таких положеннях.

Актуальність теми виконаної роботи та її зв'язок із відповідними планами галузей науки. Актуальність дисертаційного дослідження Гребінчака Олександра Ілліча пов'язана, насамперед, із сучасною стрімкою технологізацією аграрного виробництва, ефективність якого критично залежить від роботи фахових молодших бакалаврів з агроінженерії. Сучасна сільськогосподарська техніка постійно змінюється і ускладнюється через процеси діджиталізації та впровадження нових інформаційних систем, технологій та пристроїв, вона розширює свої функціональні можливості та потужності, що вимагає відповідних знань та умінь для здійснення постійного контролю за нею з метою налагодження її на відповідне використання. Така ситуація перетворює діагностувальну фахову роботу на складний дослідницький процес з відповідними методами, засобами та етапами. Отже, підготовка фахового молодшого бакалавра з агроінженерії до виконання діагностувальних завдань вимагає спеціальної цілеспрямованої організації освітнього процесу у закладах фахової передвищої освіти, в основі якої формування відповідної компетентності. Особливого значення такий процес набуває у сучасних реаліях, коли заклади освіти почали активно впроваджувати змішану форму навчання, яка вимагає спеціальної побудови ефективної освітньої системи. Отже, дисертаційне дослідження Гребінчака Олександра Ілліча є актуальним, доцільним та своєчасним.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України за темою «Теоретико-методичні основи навчально-виховної роботи у природоохоронних та аграрних вищих навчальних закладах» (номер державної реєстрації 0115U003561).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Представлені у роботі наукові положення та висновки, викладені автором, свідчать про цілісність та завершеність проведеного дослідження, наукову обґрунтованість і достовірність результатів, а також мають теоретичне і практичне значення для формування діагностувальної компетентності фахових молодших бакалаврів з агроінженерії.

Дисертант на високому науковому рівні обґрунтував вибір теми, її актуальність, чітко та коректно визначив мету, завдання, методи дослідження, розробив логічний і послідовний план роботи, що стало підґрунтям для чіткої побудови структури дисертації та розроблення алгоритму вирішення завдання дослідження, їх інтерпретації.

Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань дослідження використано комплекс методів: аналіз, синтез, пошуково-бібліографічний метод, порівняння, узагальнення, систематизація для вивчення психолого-педагогічної наукової, методичної літератури і нормативних документів із проблем дослідження, визначення напрямів дослідження і виокремлення компонентів, критеріїв, показників та рівнів сформованості діагностувальної компетентності майбутніх фахових молодших бакалаврів з агроінженерії; логіко-семантичний аналіз, контент-аналіз абстрагування, ідеалізація, конкретизація для уточнення та визначення сутності досліджуваних об'єктів, встановлення специфічних особливостей діагностувальних професійних завдань та змісту і структури моделей змішаного навчання; кластерний аналіз, узагальнення та синтез для групування виявлених домінантних факторів, визначення етапів навчальної роботи класифікації навчальних завдань; визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості діагностувальної компетентності; моделювання для розроблення етапів навчальної роботи у формуванні діагностувальної компетентності, моделі формування діагностувальної компетентності фахових молодших бакалаврів з агроінженерії в умовах змішаного навчання, моделі організації навчання студентів з формування здатностей до виконання діагностувальних робіт, концептуальної моделі ротації етапів навчальної роботи у змішаному навчанні, методів та методик проведення навчальних занять та комплексних інтегрованих навчальних занять з використанням технологій перевернутого та інтерактивного навчання, методів мозкового штурму, навчальних дискусій, аналізу кейсів виробничих ситуацій та ігрового проектування; експертні оцінки, анкетування, спостереження, опитування для визначення факторів, що впливають на формування діагностувальної компетентності, рівні сформованості діагностувальної компетентності; педагогічний експеримент для вивчення результатів сформованості діагностувальної компетентності майбутніх фахових молодших бакалаврів з агроінженерії та перевірки ефективності розробленої моделі; методи математичної статистики для узагальнення, представлення і підтвердження отриманих результатів у педагогічному експерименті.

Експериментальна база та організація дослідження. Експериментальне дослідження проводилося впродовж 2022–2025 років на базі Новокаховського фахового коледжу Таврійського державного агротехнологічного університету ім. Дмитра Моторного, Оріхівського фахового коледжу Таврійського державного агротехнологічного університету, ВСП «Немішаївський фаховий коледж НУБіП України», ВСП «Бережанський фаховий коледж НУБіП України» та ВСП «Ніжинський фаховий коледж НУБіП України». Усього в експерименті (констатувальному та формувальному) брало участь 486 студентів. На етапі формувального експерименту було задіяно 152 студенти спеціальності «Агроінженерія».

Найсуттєвішими науковими результатами, що містяться в дисертації є теоретичне обґрунтування, розроблення та експериментальна перевірка ефективності моделі формування діагностувальної компетентності фахових молодших бакалаврів з агроінженерії в умовах змішаного навчання у закладах фахової передвищої освіти, в основі чого лежало вивчення даної проблеми в педагогічній та освітній теорії і практиці, визначення сутності ключових понять та концептуальних засад дослідження та методологічних підходів, обґрунтування організаційно-педагогічних умов, розроблення моделі та методики формування діагностувальної компетентності фахових молодших бакалаврів з агроінженерії в умовах змішаного навчання у закладах фахової передвищої освіти; конкретизація критеріїв,

показників та рівнів сформованості діагностувальної компетентності фахових молодших бакалаврів з агроінженерії.

Нові факти, одержані дисертантом. Важливість дисертаційного дослідження полягає в запропонованих рішеннях у процесі вирішення проблеми. Автором безпосередньо уперше: розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено модель формування діагностувальної компетентності фахових молодших бакалаврів з агроінженерії в умовах змішаного навчання у закладах фахової передвищої освіти; визначено зміст та етапи діагностувальної професійної діяльності фахових молодших бакалаврів з агроінженерії, зміст та структуру їх діагностувальної компетентності; обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування діагностувальної компетентності фахових молодших бакалаврів з агроінженерії в умовах змішаного навчання; уточнено зміст понять «діагностування у професійній діяльності фахового молодшого бакалавра з агроінженерії», «діагностувальна компетентність», критеріїв та показників діагностувальної компетентності; сформульовано визначення поняття «діагностувальна компетентність фахового молодшого бакалавра з агроінженерії»; удосконалено зміст та методику підготовки фахових молодших бакалаврів з агроінженерії до здійснення діагностувальної професійної діяльності.

Значення для науки і практики одержаних автором результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних положень щодо формування діагностувальної компетентності фахових молодших бакалаврів з агроінженерії в умовах змішаного навчання у закладах фахової передвищої освіти та у практичному розробленні та впровадженні в освітній процес: авторської моделі формування діагностувальної компетентності фахових молодших бакалаврів з агроінженерії в умовах змішаного навчання і науково-методичного забезпечення цього процесу; комплексу навчальних завдань з діагностування до змісту освітніх компонентів («Трактори і автомобілі, паливно-мастильні та інші експлуатаційні матеріали», «Ремонт машин та обладнання», «Сільськогосподарські машини», «Експлуатація машин та обладнання», «Машини та обладнання для агропромислового комплексу», «Технічний сервіс в АПК», навчальна і виробнича практики, дипломне проєктування); методів та методик проведення навчальних занять з використанням технологій перевернутого та інтерактивного навчання на основі узгодженої ротації етапів навчальної роботи за дистанційною та очною формами у груповому, індивідуальному, синхронному та асинхронному режимах відповідно до етапів розвитку навчальної діяльності (методи мозкового штурму, навчальних дискусій, аналізу кейсів виробничих ситуацій та ігрового проєктування); діагностувального інструментарію для встановлення рівнів сформованості діагностувальної компетентності фахових молодших бакалаврів з агроінженерії; навчально-методичного посібника для педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти «Підготовка та застосування навчальних завдань з діагностування для здобувачів освіти з агроінженерії»; методичного посібника «Змішане навчання у переміщених закладах освіти: виклики, ефективність та перспективи».

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес закладів фахової передвищої освіти ВСП «Новокаховський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного» (довідка про впровадження № 146/05 від 25.05.2026 р.), та ВСП «Немішаївський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України» (довідка про впровадження № 98 від 27.05.2026 р.).

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації. Основні результати можуть бути використані в сучасних умовах реформування фахової передвищої освіти під час розроблення навчальних посібників, підручників методичних рекомендацій з підготовки фахових молодших бакалаврів зі спеціальності Н7 «Агроінженерія». Також результати дослідження можуть бути використані у системі післядипломної педагогічної освіти для підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

Оцінка структури та змісту дисертації. Текст дисертаційного дослідження зв'язний, цілісний, завершений, чітко структурований. Кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його, що сприяє розкриттю теми дослідження, виконанню поставлених завдань, які є досить коректними та відповідають поставленій меті дослідження. Дисертація складається з анотації, переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 258 сторінок та містить 40 таблиць і 15 рисунків.

Дисертаційне дослідження присвячено вивченню проблеми формування діагностувальної компетентності фахових молодших бакалаврів з агроінженерії в умовах змішаного навчання у закладах фахової передвищої освіти.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробленні та експериментальній перевірці ефективності моделі формування діагностувальної компетентності фахових молодших бакалаврів з агроінженерії в умовах змішаного навчання у закладах фахової передвищої освіти.

Розроблена структурно-функціональна характеристика естетичної компетентності подана через компонентну представленість (мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-поведінковий, ціннісно-змістовий, емоційно-вольовий, рефлексивний компоненти), а також функціональні складові (естетичні знання, естетичне сприйняття, естетичне відношення, естетичні орієнтації, естетичний досвід, естетично-орієнтована діяльність, відповідальність, саморефлексія).

Описано принципи естетичної компетентності та обґрунтовано педагогічні умови її формування в майбутніх бакалаврів з професійної освіти у процесі вивчення фахових дисциплін. Процес формування естетичної компетентності майбутніх бакалаврів професійної освіти ґрунтується на основних дидактичних принципах (науковості, систематичності, індивідуалізації, позитивної мотивації, наочності, міждисциплінарності, зв'язку теорії з практикою, виховувального характеру навчання) та конкретизується специфічними принципами: культурно-естетичної детермінації освітнього процесу та відбору змісту навчання на естетичних засадах.

Визначено домінантні педагогічні умови формування естетичної компетентності майбутніх педагогів методом експертних оцінок, а саме: використання культурного контексту фахових дисциплін; використання міждисциплінарних зв'язків під час вивчення фахових дисциплін; наочність і мультимедійність освітнього контенту; використання інтерактивних технологій і творчих методів навчання; співпраця з фахівцями, діяльність яких має естетичну складову, а також обґрунтовано їхню важливість для вказаного процесу.

Розроблена модель діагностувальної компетентності фахових молодших бакалаврів з агроінженерії в умовах змішаного навчання у закладах фахової передвищої освіти, що включає три взаємопов'язані блоки: концептуально-методологічний, організаційно-процесуальний та результативно-оцінювальний. Розроблена модель стала в основі

розроблення комплексу навчальних завдань та методики формування діагностувальної компетентності фахових молодших бакалаврів з агроінженерії в умовах змішаного навчання.

Впроваджено модель діагностувальної компетентності та експериментально її перевірено на ефективність.

Загальні висновки структуровані, повністю відповідають сформульованим завданням та змісту самої роботи та впливають з її основних положень, чим доводиться, що мета роботи повністю досягнута і всі поставлені завдання виконано.

Особистий внесок здобувача є чітко прописаним.

Отже, після проведення детального аналізу можемо констатувати, що дисертація Гребінчака Олександра Ілліча на тему: «Формування діагностувальної компетентності фахових молодших бакалаврів з агроінженерії в умовах змішаного навчання» за своїм змістом, стилем викладу і розкриттям основних положень, висновками та результатами опрацювання здобутих даних є завершеним самостійним дисертаційним дослідженням.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Гребінчака Олександра Ілліча, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання:

1. Аналізуючи стан дослідження проблеми формування діагностувальної компетентності фахових молодших бакалаврів з агроінженерії, дисертант демонструє належну обізнаність з виконаними дослідженнями, публікаціями різних авторів щодо визначення сутності ключових понять дослідження, чітко і логічно обґрунтовує власні дефініції, але не дуже переконливо виглядають його коментарі та позиція щодо дискусії вчених стосовно цих понять.

2. У підрозділі 2.3 дисертації представлено опис методів мозкового штурму, аналізу виробничих кейсів та ігрового проєктування, які стоять в основі формування здатності здобувачів освіти до виконання реальних діагностувальних завдань у аграрному виробництві. Вважаємо, що у представленому описі слід представити чіткий список освітніх компонентів з прикладами методів, що були використані безпосередньо в експерименті.

3. У роботі рекомендовано уніфікувати формулювання словосполучень, пов'язаних із професійною підготовкою здобувачів освіти, оскільки в тексті паралельно використовуються такі конструкції як: «студенти» та «здобувачі освіти», «навчальний процес» на «освітній процес». Доцільно дотримуватися єдиного термінологічного підходу в межах усієї роботи.

Висловлені зауваження мають суто рекомендаційний характер, ніяк не знижують наукової цінності роботи і є приводом для наукової дискусії. У цілому рецензована робота вирізняється оригінальністю, глибиною теоретичного аналізу і новизною методичних пропозицій.

Констатуємо і той факт, що загальний обсяг основного тексту дисертації відповідає вимогам до написання наукових досліджень, які подаються на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях. Отримані результати дослідження було оприлюднено 13 публікаціях, з яких 5 статей у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 2 статті в інших наукових виданнях, 4 тези наукових доповідей. Зміст, обсяг та кількість друкованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації

на здобуття ступеня доктора філософії і надають автору право публічного захисту дисертаційного дослідження.

Висновок. Даючи позитивну оцінку дослідження стверджуємо, що дисертація на тему: «Формування діагностувальної компетентності фахових молодших бакалаврів з агроінженерії в умовах змішаного навчання» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагоме теоретичне й прикладне значення для розвитку педагогічної науки, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (зі змінами), а її автор Гребінчак Олександр Ілліч заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

Офіційний опонент доцент кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, кандидат педагогічних наук, доцент Олександр ЧЕРНЕНКО